संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

SANT GADGE BABA AMRAVATI UNIVERSITY, AMRAVATI

मानवविज्ञानशाखा

(Faculty of Humanities)

(Syllabus for As Per National Education Policy -NEP-2020)

राष्ट्रिय शैक्षणिक धोरण 2020 नुसार अभ्यासक्रम

Three /four years Bachelor's Degree Programme
Degree of Bachelor of Arts

(B.A. Semester-I & II Level – 4.5)

बी. ए. प्रथम वर्ष सत्र 1 व सत्र 2

Department Specific Core (DSC) /Subject- Major / Minor –Sanskrit Language

(संस्कृत भाषा)

(DSC-Code 659)

संस्कृत भाषा अभ्यास मंडळ

Effective from Academic year -2026-27

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

विद्याशाखा : मानवविज्ञान (Faculty of Humanities)

Board of Study - Sanskrit

Three Years / four years Bachelor's Degree Programme

अभ्यासक्रम

प्रस्तावना - (Preamble)

संस्कृत ही विश्वातील एक अत्यंत प्राचीन आणि समृद्ध भाषा आहे. मनोरंजनासह, ज्ञानरंजन आणि सर्वांगीण व्यक्तिमत्व विकासाच्या दृष्टीने संस्कृत भाषेच्या अध्ययनाचा विविधांगी उपयोग आहे. काव्यनाट्य स्वरूप, साहित्यिक अंगांसह मनोवैज्ञानिक, समाजशास्त्रीय आणि आधुनिक वैज्ञानिक दृष्टीने देखील ही भाषा समृद्ध आहे. सध्याच्या संगणकीय युगात जागतिक पातळीवर संस्कृत भाषेच्या अध्ययनात वाढत असलेली रुची पाहता आपल्या विद्यार्थ्यांना देखील या ज्ञानसंग्रहाचा लाभ व्हावा या दृष्टीने संस्कृतचे अध्ययन अत्यंत उपयुक्त आहे.

अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे

(PSOs)

१) संस्कृत भाषेचे आपाततः अध्ययन करून त्या भाषेबद्दल आवड निर्माण होईल.

२) संस्कृत भाषेत वैदिक संस्कृत, औपनिषदिक संस्कृत, स्मृतिकालीन संस्कृत, गद्यकाव्य, पद्यकाव्य, नाटक, सुभाषित अशा विविध पैलूंचा विद्यार्थ्यांना परिचय होईल.

३) संस्कृत भाषेत केवळ धार्मिक, आध्यात्मिक किंवा साहित्यिक विषय नसून उच्चतम नैतिक मूल्य तथा महिलोन्नती, वृक्षमहिमा, विमानविद्या, संगणकीय संस्कृतम् अशा आधुनिकतम विषयांवर देखील विविधांगी लेखन उपलब्ध आहे याची विद्यार्थ्यांच्या मनात जाणीव निर्माण होईल व त्याच्या विविध पैलूंची व विविध स्तरावरील अध्ययनाची प्रेरणा मिळेल .

४) संस्कृत ही केवळ प्राचीन भाषा नसून सध्याच्या काळात देखील तिच्यात प्रचुर प्रमाणात साहित्यनिर्मिती होत आहे हे सद्यकालीन लेखकांच्या, सद्यकालीन विषयावर आधारित पाठांच्या माध्यमातून अधोरेखित करणे या अभ्यासक्रमाच्या माध्यमातून शक्य होईल.

५) संस्कृत भाषेच्याअध्ययनाने येणारी उच्चारण शुद्धता, पाठांतर क्षमता, नैतिकमूल्य संवर्धन, बौद्धिक संपन्नता यांचा परिचय करून देत ती मूल्ये विद्यार्थ्यांमध्ये रूजविणे शक्य होईल.

6) संस्कृत भाषेच्या अध्ययनाने विद्यार्थी संस्कृत भाषेच्या व्याकरणाची व व्यावहारिक कौशल्ये आत्मसात होतील.

7) गद्य पाठातील उताऱ्यांचा अनुवाद करता येईल व पद्य पाठाचे रसग्रहण करून सारांश सादर करता येईल.

8) संस्कृतभाषेच्या माध्यमातून प्राचीन भारतीय ज्ञानपरंपरांची ओळख आणि अभ्यास होईल.

संस्कृत विषयात रोजगाराच्या संधी

संस्कृत भाषा केवळ पारंपारिक भाषा आहे त्या माध्यमातून फार तर कर्मकांड करणारा पुरोहित वर्ग तयार होतो अशी अनेकांची धारण आहे; मात्र ही धारणा केवळ गैरसमजावर आधारित असून संस्कृत भाषेच्या अभ्यासकांना खालील माध्यमातून रोजगाराच्या विविध संधी उपलब्ध आहेत हे विद्यार्थ्यांच्या मनात रुजवता येईल.

1. **अध्यापक/प्राध्यापक** - सध्याच्या शिक्षण पद्धतीत केजी पासून पीजी पर्यंत प्रत्येक स्तरावर संस्कृत शिक्षण निवडणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या सातत्याने वाढत आहेत. असंख्य संस्थांमध्ये शिक्षक, प्राध्यापक ही रोजगाराची प्रधान संधी आहे.
2. **संशोधक** - शासकीय तथा निमशासकीय स्तरावरील असंख्य संस्थांमध्ये सातत्याने सुरू असणाऱ्या संशोधन कार्यात संस्कृतच्या विद्यार्थ्यांना असंख्य संधी आहेत.
3. **अकादमी** - विविध राज्य शासनाच्या द्वारे स्थापित संस्कृत आणि संस्कृतीशी संबंधित विविध अकादमीमध्ये कायमस्वरूपी अनेक संधी आहेत.
4. **हस्तलिखित संशोधन** - आजही भारतात आणि जगात अभ्यास न झालेल्या अगणित हस्तलिखितांच्या अभ्यासासाठी अनेक संस्कृत अभ्यासकांची नियुक्ती केली जाते. त्यांच्या संशोधन आणि प्रकाशन क्षेत्रातही अनेक संधी उपलब्ध आहेत.
5. **पुरातत्त्वविद्या** - पुरातत्त्व विभागात शिलालेखापासून शिल्पशास्त्रापर्यंत ताम्रपत्र आदी वाचनक्षेत्रात देखील मोठी संधी आहे.
6. **स्पर्धा परीक्षा/प्रशासकीय सेवा** - विविध स्पर्धा परीक्षांमध्ये संस्कृत हा स्वतंत्र विषय घेऊन अभ्यास करण्याची सुविधा आहे. त्याचप्रमाणे सामान्य ज्ञानाशी संबंधित अनेक प्रश्न संस्कृत तथा संस्कृती संबंधी विचारले जातात.
7. **सेना धर्मगुरू** - भारतीय सेनेच्या विविध स्तरांवर असणाऱ्या मंदिरांमध्ये आणि सैनिकांना मार्गदर्शन करण्यासाठी सेना धर्मगुरू पदावर मोठ्या प्रमाणात संधी असते.
8. **ज्योतिष सल्लागार** - सामान्य माणसाच्या अत्यंत जिव्हाळ्याच्या असणाऱ्या या विषयात अगणित संधी आहेत.
9. **वास्तुशास्त्र सल्लागार** - संस्कृतच्या प्राचीन ग्रंथांचा अभ्यास करून जनमानसात नव्याने आकर्षण असणाऱ्या या विषयात भरपूर संधी आहेत.
10. **योगाचार्य** - जागतिक पातळीवर योग या विषयात असणाऱ्या आकर्षणाचा विचार करता संस्कृतच्या अभ्यासातून या विषयात अनेक संधी आहेत.
11. **आयुर्वेदाचार्य** - प्राचीन संस्कृत ग्रंथांचा अभ्यास आयुर्वेदिक दृष्टीने केल्यास सल्लागार यापासून त्या क्षेत्रातील संशोधनापर्यंत आणि औषधी निर्माण क्षेत्रात असंख्य संधी उपलब्ध आहेत.

12. **लेखन क्षेत्र** - संस्कृत साहित्याचा अभ्यास करून वृत्तपत्र लेखन ग्रंथ लेखन कथालेखन अशा विविध दृष्टीने रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतात.

13. **संपादकीय क्षेत्र** - वृत्तपत्र अथवा इलेक्ट्रॉनिक मीडिया यामध्ये सुद्धा संपादन, मुद्रित शोधन, शीर्षक निर्मिती इत्यादि कार्यात विविध संधी उपलब्ध आहेत.

14. **अनुवादक** - प्राचीन अनुपलब्ध संस्कृत ग्रंथांचे विविध भाषांमध्ये अनुवाद करण्याची फार मोठी संधी नवीन काळात उपलब्ध आहेत.

15. **संगणकीय संस्कृतम्** - संगणकाला संस्कृत भाषा सर्वाधिक सुसंगत आहे हे आता जागतिक पातळीवर मान्य झाले आहे. या विषयात तंत्रज्ञान जाणाऱ्या संस्कृत अभ्यासकाला अनेक संधी उपलब्ध आहेत.

16. **कथा वाचक** - मानसिक शांतीसाठी धार्मिक अध्यात्मिक कथा श्रवण करणाऱ्यांची संख्या दिवसेंदिवस वाढत आहे . या विषयात संधी उपलब्ध आहेत.

17. **प्रेरकवक्ता** - सध्याच्या ताणतणावाच्या काळात प्रेरकवक्ता ही हा हा मोठा व्यवसाय होत आहे. या विषयातील संस्कृत साहित्यामुळे संस्कृतच्या विद्यार्थ्यांना या क्षेत्रामध्ये प्रचंड संधी आहे.

18. **वृत्त निवेदक** – दूरदर्शन, आकाशवाणी व अन्य वाहिन्यांवर देखील शुद्ध उच्चारण आणि स्पष्ट आवाजातून सादरीकरण करता येण्यामुळे संस्कृत अभ्यासकाला प्राधान्य दिले जाते.

19. **नाट्यशास्त्र** - विविध राज्यसरकारांच्या द्वारा अथवा सामाजिक संस्थांद्वारे संस्कृत नाट्यस्पर्धा आयोजित केल्या जातात. त्यात लेखकापासून अभिनेत्यांपर्यंत विविध संधी आहे.

20. **भाषाविज्ञान** - जागतिक पातळीवर भाषा विज्ञानाचा अभ्यास सातत्याने वृद्धिंगत होत असल्याने विविध भाषांच्या अभ्यासामध्ये संस्कृतचे अधिष्ठान लक्षात घेता या क्षेत्रात अनेक संधी आहे.

21. **मल्टीमीडिया** - या नवीन क्षेत्रात विविध पद्धतीने प्राचीन संस्कृत ज्ञानाला अभिनव पद्धतीने सादर करण्यासाठी विविध अंगी संधी उपलब्ध आहेत.

22. **यूट्यूब** - विविध विषयांवरील ज्ञानवर्धक आणि मनोरंजक व्हिडिओंना प्रचंड मागणी आहे. विशेष प्रसिद्धीनंतर यूट्यूब कडूनच अर्थार्जन संभव असते.

23. **सशुल्क अभ्यासक्रम** - नवीन तत्त्वज्ञानावर अनेक लोक प्राचीन संस्कृत ग्रंथांवर आधारित सशुल्क अभ्यासक्रम तयार करीत आहेत आणि स्वयंरोजगाराची फार मोठी संधी आहे.

24. **संस्कार वर्ग** - बालसंस्कार वर्गापासून गीता-उपनिषद-अध्ययन वर्गापर्यंत या वर्गांच्या माध्यमातून अर्थार्जनाची खूप मोठी संधी शक्य आहे .

25. **पीडीएफ** - अगदी विविध स्तोत्रांपासून दुर्मिळ ग्रंथांपर्यंत अनेक गोष्टींचे पीडीएफ तयार करून ते अल्प दरात उपलब्ध करून देणे ही रोजगाराची खूप मोठी संधी आहे.

या आणि अशा अनेक माध्यमातून संस्कृत अभ्यासकाला रोजगार आणि स्वयंरोजगाराच्या अनेक संधी उपलब्ध आहेत.

Sant Gadbe Baba Amravati University, Amravati

Members of Board of Studies in Sanskrit under Faculties of Humanities

Sr. No	Name	Designation	Address
1.	Dr. Swanand Gajanan Pund	Member	Lokmanya Tilak Mahavidyalaya, Wani, Dist. Yavatmal
2.	Dr. Jayashree Aniruddha Sakalkale	Member	Shankarlal Khandelwal Arts, Science & Commerce College, Akola
3.	Dr. Vaishali Godbole	Member	Smt. Vatsalabai Naik Mahila Mahavidyalaya, Pusad Dist Yavatmal
4.	Dr. Parag Bhaskar Joshi	Member	Kavikulguru Kalidas Sanskrit Vishvavidyalaya, Ramtek Dist. Nagpur- 441 106
5.	Dr. Rupali Kavishwar	Member	Govt. Vidarbha Institute of Science & Humanities Amravati
6.	Dr. B. N. Panda	Member	Govt. Vidarbha Institute of Science & Humanities Amravati
7.	Dr. Kavita Sunil Holey	Member	Kavikulguru Kalidas Sanskrit Vishvavidyalaya, Ramtek Dist. Nagpur- 441 106
8.	Dr. Meenakshi Subhashrao Bhandakkar	Member	Late Madangopal Mundhada, Mahavidyalaya, Chandur Railway
9.	Dr. Madhuri Chandrakant Kalkote	Member	Motinagar, Pusad Dist -yatmal

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati
Faculty: Humanities – Discipline /Subject - Sanskrit Language
Teaching & Learning Scheme: For the Degree of Bachelor of Arts with Major/ Minor – DSC Sanskrit Language (DSC संस्कृत भाषा)

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

B. A. First Year -Semester – I (NEP) Level - 4.5

Mode of Teaching	Ver. No	The Vertical	Type of course	Course Code	Course Name	Credits	Workload (Hrs. / Week)	Vertical Workload (Hrs./Week)	Maximum Marks		
									External	Internal	Total
Class Room Teaching /Lab Work (Practical)/ Outdoor/ Field	a & b	**Major / Minor- DSC – Sanskrit Language**	**Theory-I**	**659201**	गद्यपद्यपरिचयः - संस्कृतसोपानम् भाग 1	4	4	4	60	40	100
	a & b	**Minor / Major- DSC --**	Theory-I		**--**	4	4	4	60	40	100
	c	GOEC/ OE (Other than faculties of Humanities)	Theory-I OE-I		--	2	2	4	--	30+20	50
			Theory-II OE-II		---	2	2		--	30+20	50
	d	**SEC (Basket)**	Theory-I	**659276**	संस्कृतभाषाकौशलम्– लेखनकौशलम्	2	2	2	--	30 (College level Exam) +20 (Internal)	50
	e	AEC-English	Theory/ Demonstrative -I		---	1	2	8	--	15 +10	25
		AEC-Sanskrit	Theory/ Demonstrative -I	**659281**	संस्कृत वाक्यव्यवहारः/ सम्भाषणकौशलम्	1	2 x (No. of Batches)		--	15 (College level Exam) +10 (Internal)	25
		IKS- Generic	Theory		Indian Knowledge System	2	2		--	30 + 20	50
		VEC (Value Education Course)	Theory-I		Environment Studies	2	2		---	30 + 20	50
	f	CC-	Outdoor			2	4	4	--	--	--
Total						**22**					500

Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati

Faculty: Humanities - Discipline /Subject - Sanskrit Language

Teaching & Learning Scheme: For the Degree of Bachelor of Arts with Major/ Minor - DSC Sanskrit Language (DSC संस्कृत भाषा)

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

B. A. First Year -Semester – II (NEP) Level - 4.5

Mode of Teaching	Ver. No	The Vertical	Type of course	Course Code	Course Name	Credits	Workload (Hrs. / Week)	Vertical Workload (Hrs./Week)	**Maximum Marks**		
									External	Internal	Total
Class Room Teaching /Lab Work (Practical)/ Outdoor/ Field	a & b	Major / Minor-DSC Sanskrit Language	**Theory-II**	**659202**	गद्यपद्यपरिचयः- संस्कृतसोपान भाग 1	4	4	4	60	40	100
	a & b	Minor / Major-DSC-	Theory-II	----	-----	4	4	4	60	40	100
	c	GOEC/ OE (Other than faculties of Humanities)	Theory-III OE-III	--	----	2	2	4	--	30 +20	50
			Theory-IV OE-IV	---	----	2	2		--	30 +20	50
	d	VSC / VSEC (Corresponding to Major/Minor)	**Theory-I**	**659271**	अनुवादकौशल्यपरिचयः	2	2	4	--	30 (College level Exam) +20 (Internal)	50
		SEC **(Basket)**	**Theory-II**	**659277**	संस्कृतभाषाकौशलम्– लेखनकौशलम्	2	2		--	30 (College level Exam) +20 (Internal)	50
	e	AEC-English	Theory/ Demonstrative -II	--	---	1	2	6	--	15 +10	25
		AEC-Sanskrit	Theory/ Demonstrative -II	**659282**	संस्कृत वाक्यव्यवहारः/ सम्भाषणकौशलम्	1	2 x (No. of Batches)		--	15 (College level Exam) +10 (Internal)	25
		VEC- (Select Any One)	Theory-II		Universal Human Values Constitution of India	2	2		--	30 +20	50
	f	CC-	Outdoor			2	4	4	--	--	--
Total						**22**					**500**

Sanskrit Language

Syllabus / अभ्यासक्रम

बी. ए. प्रथम वर्ष - सत्र - 1 व 2 Level - 4.5

B. A. Semester-I

1. DSC- (Major-Minor) - Theory I - Sanskrit Language – (659201)गद्यपद्यपरिचयः संस्कृतसोपानम् भाग 1
2. AEC – Theory I- Sanskrit language –(659281) संस्कृत वाक्यव्यवहारः- सम्भाषणकौशलम्।

B. A. Semester-II

1. DSC- (Major-Minor) - Theory II -Sanskrit Language – (659202)गद्यपद्यपरिचयः संस्कृतसोपानम् भाग 1
2. AEC – Theory II -Sanskrit language – (659282) संस्कृत वाक्यव्यवहारः - सम्भाषणकौशलम्
3. VSEC – Theory – I - Sanskrit Language – (659271) अनुवादकौशल्यपरिचयः।

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

Discipline/ Subject – Sanskrit Language

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme

B. A. Semester- I (NEP) Level - 4.5

Vertical - a & b

Major- Minor - DSC - Sanskrit Language
Course Code - 659201

Course Title – **Major- Minor – DSC-** I (Theory) –**गद्यपद्यपरिचयः – संस्कृतसोपानम्**

भाग 1

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Couse Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Semester -I	4.5	a & b Major- Minor DSC Sanskrit Language	659201	Theory - I गद्यपद्यपरिचयः संस्कृतसोपानम् भाग 1	4	4	4	60	एकूण गुण = 100 60 गुण -लेखी व 40 गुण- अंतर्गत मूल्यमापन

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1) विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांचा परिचय करून देणे. 2) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन संस्कृत साहित्याचा परिचय करून देणे. 3) विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून देणे. 4) विद्यार्थ्यांना भारतीय ज्ञान परंपरा आणि विचारांचा परिचय करून देणे
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांचा परिचय होईल. 2. विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन संस्कृत साहित्याचा परिचय होईल. 3. विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांच्या वैशिष्ट्यांची ओळख होईल. 4. विद्यार्थ्यांना भारतीय ज्ञान परंपरा आणि विचारांचा परिचय होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
नेमलेले पाठ्यपुस्तक - **संस्कृतसोपानम् भाग 1 – परिमल प्रकाशन, पुसद**			
Unit / विभाग	**उपघटक**	**अध्यापन तास**	**गुण विभागणी**
Unit-I	**गृध्रमार्जारयोः कथा।** **परिवर्तनम्।**	10	10
Unit-II	**गगनं स्पृशन्ती कल्पना।**	10	10
Unit-III	कथा कस्यचित् कीलकस्य।	10	10
Unit-IV	वाणिप्रशंसा। सुभाषितानि।	10	10
Unit-V	वृक्षमहिमा।	10	10
Unit-VI	महात्मागान्धेः जन्ममहोत्सवः।	10	10
		60	60 **गुण**

मूल्यमापन / Evaluation		
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा 60 गुण, अंतर्गत मूल्यमापन 40 गुण एकूण गुण = 100	
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	1)घटक 1वर दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	2) घटक 2 व 3 वर दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	3) घटक 4 वर दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	4) घटक 5 व सहा 6 दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	5) घटक 1 ते सहा वर 5 पैकी 3 टिपा.	12 गुण
	Total	60 गुण
अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment)	1.अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	20 गुण
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर बहुपर्यायी प्रश्न	20 गुण

--xx—

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

Discipline/ Subject – Sanskrit Language

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

B. A. Semester- I (NEP) Level - 4.5

Vertical - e

AEC- Sanskrit Language

Course Code - 659281

Course Title – AEC (Theory/ Demonstrative - I) **संस्कृत वाक्यव्यवहारः / सम्भाषणकौशलम्**

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Couse Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Semester -I	4.5	e - AEC Theory/ Demon-strative -I Sanskrit Language	659281	Theory/ Demon-strative -I **संस्कृत वाक्यव्यवहारः / सम्भाषण कौशलम्।**	2	1	2 x (No. of Batches)	30	15 (College level Exam) +10 (Internal)

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृत सम्भाषण कौशल्य अवगत करू देणे . 2. विद्यार्थ्यांना नवनवीन संस्कृत शब्दांचे ज्ञान करून देणे. 3. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृत वाक्यरचनांचे ज्ञान करून देणे. 4. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृतसम्भाषणाचा परिचय करू देणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृत सम्भाषण कौशल्य अवगत होईल. 2. विद्यार्थ्यांना नवनवीन संस्कृत शब्दांचे ज्ञान होईल. 3. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृत वाक्यरचनांचे होईल. 4. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृतसम्भाषणाचा परिचय होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
Unit/**विभाग**	**उपघटक**	**अध्यापन तास**	**गुण विभागणी**
1	• मम नाम, भवतः/भवत्यः नाम • एतद्, तद् तथा किम् सर्वनामाच्या साहाय्याने वस्तूविर्देश • वस्तू व व्यवसायनामे • अस्ति-नास्ति	14	7

	• स्थलवाचकशब्दाः • यावर आधारित वाक्यांचा अभ्यास व विविध प्रकारच्या संभाषणांचा अभ्यास		
2	• वृत्तिविषयक प्रश्न - अहं —- भवती/भवान् - का/कः • आवश्यकं, पर्याप्तम्, मास्तु • संख्या • पाकशालासम्बधिनि वस्तूनि • समयः • एकवचन- बहुवचन • यावर आधारित वाक्यांचा अभ्यास व विविध प्रकारच्या संभाषणांचा अभ्यास	16	8

संदर्भग्रंथ

1. अभ्यासपुस्तकम् - संस्कृतभारती, बेङ्गलूरु
2. संस्कृतस्वाध्याय प्रथमा दीक्षा वाक्यव्यवहारः - राष्ट्रिय संस्कृत संस्थानम्, नवदेहली
3. संस्कृतस्वाध्याय प्रथमा दीक्षा वाक्यविस्तरः - राष्ट्रिय संस्कृत संस्थानम्, नवदेहली
4. संस्कृतस्वयंशिक्षक - श्रीपाद दामोदर सातवळेकर, राजपाल अन्ड सन्स् काश्मीरी गेट दिल्ली
5. https://dn721307.ca.archive.org/0/items/SanskritSvayamShikshakSDSatvalekar/Sanskrit%20Svayam%20Shikshak%20-%20S%20D%20Satvalekar.pdf
6. https://www.youtube.com/watch?v=okIJOAoonlY&t=28s
7. https://archive.org/stream/1stLevel1VakyaVyavahara/1st%20level%20-%201%20-%20vakya-vyavahara_djvu.txt
8. सम्भाषणसोपनम् - संस्कृतभारती, बेङ्गलुरु

मूल्यमापन / Evaluation

गुण विभागणी	अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment) - लेखी परीक्षा 15 गुण व मूल्यमापन 10 गुण, एकूण गुण = 25	
	1. प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	रिक्तस्थानानि पूरयत। 8 पैकी 5	05
	चित्रं दृष्ट्वा नाम लिखत। 8 पैकी 5	05
	रिक्तस्थानानि पूरयत। 8 पैकी 5	05
	Total	15
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	10 गुण

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

Discipline/ Subject – Sanskrit Language

Syllabus / अभ्यासक्रम

B. A. Semester- II (NEP) Level - 4.5

Vertical - a & b

Major- Minor - DSC - Sanskrit Language

Course Code - 659202

Course Name - Major- Minor – DSC- II (Theory) –गद्यपद्यपरिचयः – संस्कृतसोपानम्

भाग 1

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Couse Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Semester -II	4.5	a & b - Major- Minor DSC Sanskrit Language	659202	Theory II गद्यपद्यपरिचयः - संस्कृतसोपान भाग 1	4	4	4	60	एकूण गुण = 100 60 गुण -लेखी व 40 गुण- अंतर्गत मूल्यमापन

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1) विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांचा परिचय करून देणे. 2) विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन संस्कृत साहित्याचा परिचय करून देणे. 3) विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांच्या वैशिष्ट्यांची ओळख करून देणे. 4) विद्यार्थ्यांना भारतीय ज्ञान परंपरा आणि विचारांचा परिचय करून देणे
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांचा परिचय होईल. 2. विद्यार्थ्यांना अर्वाचीन संस्कृत साहित्याचा परिचय होईल. 3. विद्यार्थ्यांना संस्कृतभाषेतील गद्यपद्याकाव्यांच्या वैशिष्ट्यांची ओळख होईल. 4. विद्यार्थ्यांना भारतीय ज्ञान परंपरा आणि विचारांचा परिचय होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
नेमलेले पाठ्यपुस्तक - संस्कृतसोपानम् भाग 1 – परिमल प्रकाशन, पुसद			
Unit / विभाग	**उपघटक**	**अध्यापन तास**	**गुण विभागणी**
Unit-I	शल्यकर्णसंवादः। विक्रमादित्यस्य सिंहासनप्राप्तिकथा ।	10	10
Unit-II	कर्मयोगीगाडगेमहाराजः।	10	10
Unit-III	भारतीया संस्कृतिः ।	10	10
Unit-IV	दैवासुरसंपत्योगः। परोपकारपद्धतिः।	10	10
Unit-V	लेखनक्रियानिरूपणम्।	10	10
Unit-VI	श्रमगीता ।	10	10
		60 तास	60 गुण

मूल्यमापन / Evaluation		
गुण विभागणी	लेखी परीक्षा 60 गुण व अंतर्गत मूल्यमापन 40 गुण, एकूण गुण = 100	
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	1)घटक 1वर दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	2) घटक 2 व 3 वर दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	3) घटक 4 वर दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	4) घटक 5 व सहा 6 दोन पैकी एक दीर्घोत्तरी प्रश्न.	12 गुण
	5) घटक 1 ते सहा वर 5 पैकी 3 टिपा.	12 गुण
	Total	60 गुण
अंतर्गत मूल्यमापन (Internal Assessment)	1.अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	20 गुण
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर बहुपर्यायी प्रश्न	20 गुण

--xx—

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

Discipline/ Subject – Sanskrit Language

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

B. A. Semester- II (NEP) Level - 4.5

Vertical -d

VSEC/VSC – Sanskrit Language

Course Code -659271

Course Title – **VSEC/VSC** (Theory -I)– **अनुवादकौशलपरिचयः।**

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Couse Title	Learning Hours	Credits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Semester -II	4.5	d - VSEC-I (Corresponding to Major/Minor)	659271	Theory -I अनुवादकौशल-परिचयः।	2	2	2	30	30 (College level Exam) +20 (Internal) = 50

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1) अनुवादकौशल्यचे व्याख्या विद्यार्थ्यांना अवगत करून देणे 2) अनुवादकौशल्याचे प्रकार, स्वरूप विद्यार्थ्यांना अवगत करून देणे. 3) अनुवादकौशल्य व त्याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना अवगत करून देणे. 4) अनुवादच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधींचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान करून देणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1. अनुवादकौशल्यचे व्याख्या विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. 2. अनुवादकौशल्याचे प्रकार, स्वरूप विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. 3. अनुवादकौशल्य व त्याचे महत्त्व विद्यार्थ्यांना अवगत विद्यार्थ्यांना अवगत होईल. 4. अनुवादच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधींचे विद्यार्थ्यांना ज्ञान विद्यार्थ्यांना अवगत होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
Unit	उपघटक	अध्यापन तास	गुण विभागणी
1	अनुवादशब्दाची व्युत्पत्ती, परिभाषा, अनुवादकौशल्याची संकल्पना	2	05
2	अनुवादाचे प्रकार व उदाहरणे– शब्दानुवाद, छायानुवाद, भावानुवाद, सारांशानुवाद, साहित्यिक अनुवाद	10	05
3	मराठी – संस्कृत, संस्कृत-मराठी अनुवाद – उदाहरण व अभ्यास	14	16
4	अनुवादाचे महत्त्व व अनुवादाच्या क्षेत्रात उपलब्ध असलेल्या संधी	4	04

संदर्भग्रंथ – 1. संस्कृत ललित साहित्याचे अनुवादशास्त्र, डॉ. नलिनी चाफेकर, प्रकाशक- एम् जी चाफेकर, ठाणे 2008.

2. अनुवादविज्ञान, डॉ. भोलानाथ तिवारी, शब्दकार 2203 गली इकितान, तुर्कमानगेट, दिल्ली 6

(https://jvbi.ac.in/dde/pdf/menu/distance/SLM/MA-Hindi-Final-Paper-IX.pdf)

मूल्यमापन / Evaluation		
गुण विभागणी	अंतर्गत मूल्यमापन - एकूण गुण = 50	
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	1) घटक क्रमांक 1 व 2 वर टिपा लिहा - पाच पैकी 2	10
	2) घटक क्रमांक 3 - अ) संस्कृतातील अपठित गद्य उताऱ्यांचा अनुवाद करा. 4 पैकी 2 ब) संस्कृतातील अपठित पद्य उताऱ्यांचा अनुवाद करा. 4 पैकी 2	16
	3)घटक क्रमांक 4 वर टिपा लिहा 2 पैकी 1	04
	Total	30
	1.अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	10 गुण
	2. अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर बहुपर्यायी प्रश्न	10 गुण

संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती

Faculty - Humanities / विद्याशाखा - मानवविज्ञान

Discipline/ Subject – Sanskrit Language

Syllabus / अभ्यासक्रम

For the Degree of Bachelor of Arts

(Three / Four Years **Bachelor's Degree** Programme)

B. A. Semester- II (NEP) Level - 4.5

Vertical - e

AEC- Sanskrit Language

Course Code - 659282

Course Title – AEC- Theory/ Demonstrative -II **संस्कृत वाक्यव्यवहारः / सम्भाषणकौशलम्**

Semester	Level	Vertical Type	Course code	Couse Title	Learning Hours	Cre-dits	Teaching Hours (per week)	Total Teaching Hours	Exam Type & Marks
B. A. Semester - II	4.5	e- AEC Sanskrit Lang-uage	659282	Theory/ Demonstrative -II **संस्कृत वाक्यव्यवहारः / सम्भाषण-कौशलम्**	2	1	2 x (No. of Batches)	30	15 (College level Exam) +10 (Internal)

Course Objectives अभ्यासपत्रिकेची उद्दिष्टे	1. विद्यार्थ्यांना संस्कृत सम्भाषण कोशल्य अवगत करू देणे . 2. विद्यार्थ्यांना नवनवीन संस्कृत शब्दांचे ज्ञान करून देणे. 3. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृत वाक्यरचनांचे ज्ञान करून देणे. 4. विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृतसम्भाषमांचा परिचय करू देणे.
Course Outcome अभ्यासपत्रिकेची फलनिष्पत्ती	1) विद्यार्थ्यांना संस्कृत सम्भाषण कोशल्य अवगत होईल. 2) विद्यार्थ्यांना नवनवीन संस्कृत शब्दांचे ज्ञान होईल. 3) विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृत वाक्यरचनांचे होईल. 4) विद्यार्थ्यांना विविध प्रकारच्या संस्कृतसम्भाषमांचा परिचय होईल.

अभ्यासक्रम / Syllabus			
Unit / विभाग	उपघटक	अध्यापन तास	गुण विभागणी
1	• क्रियापदानि लट् लोट् लकार • एकवचन - बहुवचन • कुत्र, कदा किमर्थम्, कथम् • पुरतः, वामतः, उपरि, अधः, पृष्ठतः • बहिः अन्तः, तः • यावर आधारित संस्कृत लेखनाच्या दृष्टीने उपयोग, प्रयोग आणि त्यावर आधारित वाक्यरचनांचा अभ्यास.	14	7
2	• इतः ततः कुतः • भूतकालरूपाणि • भविष्याकाळ • यदि-तर्हि • च, एव, इति, अपि • यावर आधारित संस्कृत लेखनाच्या दृष्टीने उपयोग, प्रयोग आणि त्यावर आधारित वाक्यरचनांचा अभ्यास.	16	8

संदर्भग्रंथ

1) अभ्यासपुस्तकम् - संस्कृतभारती, बेङ्गलूरु
2) संस्कृतस्वाध्याय प्रथमा दीक्षा वाक्यव्यवहारः - राष्ट्रिय संस्कृत संस्थानम्, नवदेहली
3) संस्कृतस्वाध्याय प्रथमा दीक्षा वाक्यविस्तरः - राष्ट्रिय संस्कृत संस्थानम्, नवदेहली
4) संस्कृतस्वयंशिक्षक - श्रीपाद दामोदर सातवळेकर, राजपाल अन्ड सन्स् काश्मीरी गेट दिल्ली
5) https://dn721307.ca.archive.org/0/items/SanskritSvayamShikshakSDSatvalekar/Sanskrit%20Svayam%20Shikshak%20-%20S%20D%20Satvalekar.pdf
6) https://www.youtube.com/watch?v=okIJOAoonlY&t=28s
7) https://archive.org/stream/1stLevel1VakyaVyavahara/1st%20level%20-%201%20-%20vakya-vyavahara_djvu.txt

8) सम्भाषणसोपनम् - संस्कृतभारती, बेङ्गलुरु		
मूल्यमापन / Evaluation		
गुण विभागणी	अंतर्गत मूल्यमापन - एकूण गुण = 25	
	प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप	रिक्तस्थानानि पूरयत । 8 पैकी 5	05
	चित्रं दृष्ट्वा नाम लिखत। 8 पैकी 5	05
	पदस्य साहाय्येन वाक्यानि लिखन्तु। 8 पैकी 5	05
	Total	15
	1.अभ्यासक्रमावर आधारित घटकावर गृहपाठ (Assignment)	10 गुण